ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора наук з державного управління, професора Ковальчук Вероніки Геннадіївни на дисертацію Федорова Івана Сергійовича – «Механізми формування стійкого розвитку регіону»,
подану до захисту на засіданні Спеціалізованої вченої ради
Д 64.707.03 у Національному університеті цивільного захисту України на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного регулювання

Актуальність теми дисертаційної роботи.

В умовах посилення глобальної економічної нестабільності важливе значення має досягнення стійкого економічного розвитку країни і її регіонів. Питання узгодження подальшого соціально-економічного розвитку і охорони довкілля залишаються надзвичайно актуальною проблемою, оскільки суспільству необхідно оцінювати, які витрати воно несе для досягнення економічних результатів, і наскільки ці витрати доцільні. Економічне зростання саме по собі не служить самоціллю, воно покликано забезпечити підвищення рівня і якості життя людей. Такий підхід припускає розробку і реалізацію економічних і інституціональних механізмів державного регулювання, пов'язаних з оптимізацією використання регіонального потенціалу. Розвиток будь-якого регіону завжди детермінований його природно-ресурсною базою, екологічною обстановкою і їх впливом на соціально-економічну сферу. Проте процеси, що відбуваються в економіці багатих природними ресурсами регіонів, є швидше інерційними, ніж науково обґрунтованими в довгостроковому періоді.

Для чіткішого розмежування компетенцій, вироблення механізмів реалізації інтересів певне значення придбаває комплексна еколого-економічна оцінка стану території. Така оцінка є основою становлення організаційно-економічного механізму державного регулювання стійкого розвитку території, в якому проводиться узгодження інтересів центру, регіону і господарюючих суб'єктів, що, зрештою, дозволить виявити пріоритетні напрями розвитку і розробити економічну стратегію на мезорівні.

Таким чином, вдосконалення методологічних підходів до формування комплексного механізму державного регулювання екологічно стійкого розвитку території є актуальним науковим завданням, що має теоретичне і практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи «Розробка наукових основ державного управління у сфері безпеки ринку соціально-економічних послуг України з точки зору цивільного захисту» (державний реєстраційний номер 0112U002587), що розробляється навчально-науково-виробничим центром Національного університету цивільного захисту України. Конкретно дисертантом проаналізовано заходи удосконалення механізмів формування стійкого розвитку регіону.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Мета, що сформульована автором та логічно відображає суть роботи, полягає в обґрунтуванні теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів формування стійкого розвитку регіону.

Перейдемо до змісту дисертаційної роботи.

Після вступу, який написано в повній відповідності до вимог МОН України, дисертант перший розділ присвятив визначенню соціально-економічних аспектів стійкого розвитку регіону та охарактеризовав нормативно-правове забезпечення інвестиційного розвитку регіональної економічної системи, окреслив механізми впровадження інвестицій в системі розвитку регіону. (стор.17- 70).

У другому розділі «*Оцінка розвитку механізмів сталого розвитку регіону*» - виокреслено методичні засади інституціональних умов організаційного механізму забезпечення стійкого регіонального розвитку, надано характеристику основних тенденцій соціально-економічного розвитку регіону, та визначено ефективність

механізмів державного регулювання регіональними інвестиційними проектами (стор. 71 – 124).

Логічно дисертацію завершує заключний третій розділ «*Удосконалення механізмів сталого розвитку регіону»,* в якому обгрунтовано підходи до удосконалення інституціональних умов організаційного механізму стійкого регіонального розвитку, та сформовано систему впровадження індикаторів державного регулювання стійкого розвитку регіону, окреслено стратегічні напрями формування соціально-економічного механізму державного регулювання сталого розвитку регіону. (стор. 125 - 185).

Розділи власних досліджень адекватно розкривають поставлені задачі містять посилання на власні публікації.

Новизна наукових положень дисертаційного дослідження Федорова І.С. полягає у вирішенні наукового завдання щодо розвитку теоретичних засад та обґрунтування науково-прикладних рекомендацій з удосконалення механізмів державного регулювання стійкого розвитку регіону.

Серед найбільш значущих результатів дослідження, що мають наукову новизну можна відзначити те, що вперше сформульовані методологічні і практичні підходи з формування механізму стійкого розвитку регіону на основі створення відповідних економічних і інституціональних умов, через впровадження конкретних інструментів забезпечення регіональної стійкості та запропоновані: розвиток екологічного підприємництва на базі регіональної системи відтворення екологічного попиту і пропозиції, впровадження в практику господарювання процедур екологічного аудиту, сертифікації і екологічного страхування, розвиток участі громадськості в ухваленні рішень, підвищення ролі екологічної освіти і просвіти, розвиток системи екологічного нормування з урахуванням регіональної специфіки.

Дисертантом удосконалено методику оцінки повної економічної ефективності природоохоронних заходів на основі ефекту, що послідовно проявляється, виникає в результаті взаємозалежності і взаємовпливу соціального, екологічного і економічного ефектів, та на основі системи індикаторів стійкого

розвитку впроваджено науково-практичні рекомендації з перспективного планування економічної діяльності в регіоні з урахуванням специфіки, та впроваджено концептуальну модель регіонального організаційного механізму державного регулювання екологічно стійкого розвитку території, що включає принципи, елементи і стратегічні напрями його формування на основі раціонального впровадження інвестицій при використанні природно-ресурсної бази регіону.

Окремою позитивною рисою дослідження є те, що стан державного регулювання формуванням стійкого розвитку регіону України досліджується комплексно, з позицій не лише державного управління, а й соціології, політології та інших наук соціогуманітарного циклу та з урахуванням економічної складової.

Побудова дисертантом положень роботи на базі використання здобутків соціологічної, економічної думки, що відносяться як до минулого, так і сучасного періодів забезпечила достовірність і обґрунтованість цих положень. Доведення багатьох пропозицій і концептуальних положень до рівня їх практичного запровадження, тобто переведення їх у ранг розробок, позитивні відгуки стосовно запровадження результатів дисертаційного дослідження – це є важливим доказом їх достовірності та обґрунтованості.

Наукові положення, розроблені дисертантом, базуються на використанні відповідних методів наукових досліджень та використанні фундаментальних положень економічної теорії та теорії державного управління, інших наук, що також підтверджує достовірність та обґрунтованість наукових положень представлених в дисертації.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та авторефераті.

Основні результати дисертаційного дослідження оприлюднені на міжнародних наукових конгресах та науково-практичних конференціях в різних містах України, а також за кордоном.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 10 наукових працях, у тому числі 5 – статтях в наукових фахових виданнях, із них 1 – стаття в зарубіжному виданні, 4 – тезах конференцій . Загальний обсяг публікацій автора за темою дослідження –3, 85др.арк.

У наукових працях та авторефераті дисертаційного дослідження в повній мірі відзеркалено всі розділи рецензованої дисертації.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Дисертаційна робота подана за традиційною схемою, викладена українською мовою на 222 сторінках друкованого тексту. Вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Список використаних джерел налічує 224 найменувань, що дозволило автору запропонувати ряд наукових положень, висновків і рекомендацій, отриманих на основі вивчення цієї значної кількості наукової літератури з даної проблематики.

Зміст автореферату повністю відображає основні положення дисертаційної роботи, а висунуті висновки і практичні рекомендації роботи повністю відповідають меті та задачам дослідження. Зауважень, щодо оформлення автореферату та його змісту немає, і він повністю відповідає існуючим вимогам МОН України.

В цілому дисертаційна робота та автореферат, написані літературною українською мовою, легко читаються і сприймається.

Практичне значення дисертаційної роботи.

Результати дослідження можуть використовуватися фахівцями під час написання підручників і навчальних посібників, створення навчально-методичної літератури; в роботі органів державної влади та у процесі формування сучасних засад з удосконалення механізмів формування стійкого розвитку регіону.

Теоретичні розробки, практичні рекомендації та напрацювання, викладені в дисертації стосовно застосування механізмів державного регулювання регіональними інвестиційними проектами використовується в роботі

Мелітопольської державної районної адміністрації Запорізької області при формуванні бізнес – планів розвитку району (довідка про впровадження №2083/1, від 17.11.2020).

Розробки стосовно розвитку концептуальної моделі регіонального організаційного механізму державного регулювання застосовується в роботі Виконавчого комітету Мелітопольської районної ради Запорізької області (довідка про впровадження № 02-56/662-3, від 2.11.2020).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

В процесі рецензування дисертаційної роботи Федорова Івана Сергійовича «Механізми формування стійкого розвитку регіону» виникли такі зауваження та побажання:

1. В роботі автор не приділив належної уваги визначенню механізмів впровадження інвестицій в системі розвитку регіону та не окреслив їх реалізацію на рівні держави (стор.46-66).

2. У вступі дисертаційної роботи надається перелік як українських так і закордонних науковців, які займалися дослідженням визначеної проблеми , але відсутнє посилання на їхні наукові праці у списку використаних джерел та літератури у дисертації.

3. Наведені в дисертаційній роботі висновки висвітлюють глибину досліджуваної проблеми, викладені в логічній послідовності, а пропозиції достатньо обґрунтовані й відповідають українським реаліям. Однак з дисертації залишається незрозумілим що саме з досвіду державного регулювання формуванням стійкого розвитку регіону в зарубіжних країнах, визначено у дослідженні.

4. Аналізуючи етапи розвитку процесу впровадження механізмів державного регулювання регіональними інвестиційними проектами, автор не всі свої пропозиції доводить до рівня конкретних методичних рекомендацій. Це значно б підвищило рівень наукових здобутків автора, при цьому інколи дисертант

захоплюється переказом змісту нормативно-правових актів, які регламентують визначені процеси.

5. В дисертації та авторефераті дуже обмежена кількість графічних даних, зустрічаються певні стилістичні недоліки .

В той же час слід відзначити, що вказані зауваження ні в якій мірі не знижують загальної наукової і практичної цінності роботи і не впливають на достатньо позитивну оцінку дисертації Федорова Івана Сергійовича.

Загальний висновок

З огляду на актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків вважаю, що дисертаційна робота Федорова Івана Сергійовича «Механізми формування стійкого розвитку регіону» відповідає вимогам МОН України, пунктів 9,10, 12 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567, а саме: є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі науки державного управління, що розв'язують конкретну наукову проблему, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:
завідувач кафедри публічного управління та підприємництва Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»
доктор наук з державного управління, професор **В.Г. КОВАЛЬЧУК**

Підпис Ковальчук ЗАВІРЯЮ
Учений секретар ХАІ
Чмихун С.Є.